

RODNE RAZLIKE U MANIFESTIRANJU RIZIČNIH PONAŠANJA UČENIKA ZAGREBAČKIH OSNOVNIH ŠKOLA: PROCJENE RAZREDNIKA

Mirna Lokas
Suncokret-OLJIN
Dejana Bouillet

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

SAŽETAK

Ovaj je rad usmjeren analizi načina na koje rod (spol) učenika viših razreda osnovnih škola pridonosi učestalosti manifestiranja rizičnih ponašanja, temeljem istraživanja koje je realizirano krajem 2005. i početkom 2006. godine u na uzorku 411 učenika i učenica šestih i osmih razreda triju zagrebačkih osnovnih škola. Podaci o rizičnim ponašanjima učenika prikupljeni su metodom procjene razrednika, a obrađeni su pomoću univarijatne, bivarijatne (analiza varijance) i multivarijatne (diskriminativna analiza) analize. Rezultati su pokazali da rodna pripadnost pridonosi razlikama u manifestiranju rizičnih ponašanja učenika osnovnih škola, pri čemu su razlike veće što su ispitanici stariji, a skloniji su im dječaci. Autorice razmatraju moguće činitelje i posljedice navedenog zaključka, posebno naglašavajući potrebu pravovremene identifikacije ponašanja kojima su sklonije učenice, a koja često ostaju nezapažena.

Ključne riječi: rodni identitet, rizična ponašanja, dob, učenici osnovnih škola

1. Uvod

Brojni se autori slažu u ocjeni da su ponašanja, pa i ona kojima pridajemo pridjev „rizična“, znatno determinirana teorijskim granicama rodnog sustava kao socijalne, kulturalne i povijesne organizacije razlika između žena i muškaraca. Rod se pritom određuje kao tvorbeni element društvenih odnosa koji se temelji na percipiranoj razlici između spolova (Kodrnja, 2006) ili kao socijalno definiranje muževnosti i ženstvenosti u specifičnom povijesnom trenutku i specifičnom kulturološkom kontekstu (Wood, 2006). Drugim riječima, ljudi se rađaju kao pripadnici muškog ili ženskog spola, a socijalizacijom, s obzirom na pripadnost određenom spolu, uče i usvajaju prikladna ponašanja, uloge, stavove i aktivnosti (Hodžić, Bijelić, 2003). Budući da se rodni identitet i rodne uloge usvajaju unutar kulturološkog kruga kojemu osobe pripadaju, još uvijek nije posve jasno u kojoj bi se mjeri, neovisno o sociokulturi, dječaci razlikovali od djevojčica. Smatra se da roditelji odmah po rođenju različito percipiraju mušku i žensku djecu, a ta različita percepcija postaje temelj različitih roditeljskih

očekivanja i ponašanja prema djeci različitog spola (Tasić, Žižak, 1995). Čini se da su stereotipi o potrebi drugačijeg odgoja djevojaka i muškaraca zadržali svoje značenje i da većina roditelja djevojke i mladiće priprema za različito socijalno ponašanje i za preuzimanje različitih društvenih uloga. Poznato je da ponašanje primjereno rodnom identitetu pridonosi bogatijim socijalnim interakcijama i kvalitetnijoj socijalnoj integraciji, dok rodno neprimjereno ponašanje pridonosi izloženosti kritičnosti vršnjaka (Burford i sur., 1996).

Dosadašnja znanstvena istraživanja, primjerice, nedvojbeno potvrđuju postojanje znatnih rodnih razlika u doživljavanju, izražavanju i prepoznavanju osjećaja. Slijedom sustavne analize brojnih istraživanja, Brody (1985) zaključuje da žene rjeđe doživljavaju i izražavaju ljutnju i krivnju, češće doživljavaju i izražavaju depresiju, zavist, anksioznost i sram, osjetljivije su na neverbalne znakove te osjećaje općenito izražavaju intenzivnije od muškaraca. Žene također neverbalne emocionalne znakove prepoznaju bolje od muškaraca. Djevojčice se ujedno doživljavaju osjećajnijima